

EL PINTOR KRISTIAN KREKOVIC I LA SEVA ESTADA A MALLORCA

MARGALIDA ALBERTI CABOT

Quan el 1960 Kristian Krekovic, pintor d'origen croata, arribà a Mallorca, l'Illa ja havia estat un pol d'atracció d'artistes provinents d'altres indrets.

La vinguda de pintors de fora, a l'Illa, no és un fet novedós propi del segle XX. Des de finals del segle passat en moments diversos i agrupables en seqüències cronològiques, un gran nombre d'artistes accediren a l'Illa, i s'instal·laren en el moment inicial, sobretot en la Serra Nord: Valldemossa, Deià, Sóller i la zona de Pollença.¹

La primera seqüència, s'inicià a partir del 1898 i durà fins al 1905, amb l'arribada del belga Degouve de Nuncques, i l'uruguaià Blanes Viale, juntament amb pintors catalans com Santiago Rusiñol (1861-1931), Joaquim Mir (1873-1840), i Sebastià Junyer (1879-1966), tot i aglutinant pintors autòctoms com Antoni Gelabert (1877-1932), Cristòfor Pizà (1850-1936), o Gaspar Terrassa (1840-1910), i també d'altres de forans com Bernareggi (1878-1959).

L'altra seqüència s'establí a partir del 1913, marcada per l'arribada del català Hermen Anglada Camarasa. Entorn a la seva figura, es varen agrupar personalitats de procedència argentina com Tito Cittadini (1886-1960), o mexicana com Montenegro (1887-1968), però també s'afavorí la relació amb pintors locals de Pollença, com Guillem Bestard (1881-1969), o Dionís Bennassar (1904-1967).

Entre aquestes dues seqüències, i simultàniament a la segona, l'afluència de pintors d'origen català, és prou significativa, la qual cosa confirma les relacions artístiques amb Catalunya: Eliseu Meifren (1859-1940), el qual arribà a Mallorca entre el 1907 i el 1908, Joan Junyer (Barcelona 1904-1994), que residí a Deià entre el 1920 i el 1930, etc.

Però no solament les incorporacions d'aquesta segona seqüència foren de Catalunya. A més d'artistes del continent europeu, n'arribaren també del nord-americà, amb presències a Mallorca tan notables com W.E. Cook (1879-1959), qui s'establí definitivament el 1919, o Archie Gittes, també d'Estats Units (1903- 1991), arribat el 1932.

La tercera seqüència es podria situar a partir dels anys 40, una volta superada la crisi de la Guerra Civil espanyola i uns anys després, la segona Guerra Mundial. En aquesta època una segona onada de pintors catalans com C.M.Tarrassó (1900 -1980), Josep Puigdemolas (1906-1987), o Josep Ventosa (1897-1982), feren

¹ Les dues primeres seqüències cronològiques que a continuació s'exposaran, són les que apunta la Dra. Catalina Cantarellas, en el pròleg del llibre de Bruno MARTINEZ: *Juli Ramis*, Barcelona, 1987, 20.

presència a l'Illa amb un tipus de producció deutora del passat, tant del nucli postmodernista de Pollença, com de l'impressionisme i noucentisme, convertida bàsicament en pintura tradicional.²

Durant aquest anys, els pintors locals, no restaren inoperants. Entre ells, podem anomenar Ramon Nadal, Joan Miralles, Pere Quetgles "Xam", Narcís Puget, entre d'altres.

La quarta i darrera seqüència es pot situar tombats els anys 60, coincidint amb l'arribada massiva del turisme.³ Artistes com Ritch Miller (EUA, 1926 - Santa Maria 1991); Gust Graass (Esch-Sur-Alzette, Luxemburg, 1924), que arribà el 1977 a Pollença; Aligi Sassu (Milà, 1912), que accedí el 1964 a Palma; Ellis Jacobson (San Diego, 1925), arribat el 1962; Ben Jakober (Viena, 1930) el 1968; o Yannick Vu (Montfort l'Amavry, França, 1942), el 1963, passaren a formar part, amb la seva presència, del panorama artístic illenc.

L'arribada d'aquests pintors, suposa la majoria de vegades, la introducció de nous corrents d'avantguarda: impressionistes, simbolistes, postimpressionistes, més tard noucentistes i també informalistes.

Però ens referirem ara, a l'arribada d'un pintor difícilment enquadrable dintre dels corrents artístics desenvolupats a Mallorca, en els anys 60: el pintor croata-peruà Kristian Krekovic.

L'ambient artístic a Mallorca en aquests anys, es veu marcat per una sèrie d'aconteixements que cal esmentar: l'exposició el 1959 en el claustre de l'Estudi General Lul·lià del Grup *Tago* -integrat per pintors, escultors i escriptors, amb l'objectiu de promoure i impulsar la creació plàstica de caràcter innovador-, i la creació tres anys després del grup *Es Deu des Teix*, amb el nord-americà William Waldren com a promotor, amb el propòsit de donar a conèixer les propostes informalistes. Respecte d'aquest punt, esmentar el fet de pintors locals que a causa de les seves estades a Europa i Amèrica, ja havien estat en contacte amb aquests nous corrents, tal és el cas del solleric Juli Ramis.

Kristian Krekovic, per altra banda, amb el desenvolupament d'un tipus de pintura molt personal, arribà a Mallorca, s'assabentà de la nostra cultura i començà a treballar, amb les característiques que li són pròpies, un tipus d'obra relacionada iconogràficament amb els personatges més significatius de la nostra Història.

Per poder fixar l'objecte d'estudi del pintor, cal esmentar abans, algunes de les notes característiques de la seva pintura.

La monumentalitat de la seva producció, el valor documental i històric d'aquesta, una dotació pel dibuix i una gran atracció pel color, són algunes de les costants que caracteritzen l'obra d'aquest artista.

² P. VILLALONGA DE CANTOS: *Pintura a "Sa Nostra". Del Renaixement al Postimpressionisme*, Palma, 1986, considera l'any 1936 com a moment de ruptura amb l'avanguardisme pictòric anterior, cita entre d'altres, a pintors com Pascual Roch-Minué, Mateu Llobera, Josep Ventosa, o Coll Bardolet.

³ La raó d'establir la darrera seqüència tombats els anys 60, es deu al fet que és en aquest any quan arriba a Mallorca el pintor Kristian Krekovic; això no significa que Mallorca deixi d'ésser un punt d'atracció de pintors forans.

Pintor d'una dilatada producció, influït per les civilitzacions de l'antic Perú, i per una ànsia de perfecció i estudi dels trets humans i dels elements decoratius, feren que al llarg de la seva vida desenvolupàs un tipus de pintura, on la predominància de la temàtica social del Perú és majoritària.

Des de el punt de vista de la pràctica artística cal anotar que, aquesta constant per la presició i representació de la figura humana, pel decorativisme i pel sentit realista, no desapareixerà mai del més notable de la seva producció. L'absència de qualsevol indici o implicació avantguardista en la seva obra serà també unacaracterística a destacar.⁴

Aquestes característiques esmentades, que peculiaritzen la seva obra, tal vegada s'expliquin fent una referència biogràfica de la persona de Kristian Krekovic.

Nascut el 1901 a Kropivna, província Croata de Bòsnia, començà a pintar des de molt jove. Es matriculà el 1921 a l'"Akademia" d'art de Viena i el 1925 s'orientà cap a un punt de referència clau, com és a la segona dècada del segle XX, París.

París és, en aquets moments, la nova meta artística que fins a començament del segle XIX, i amb una llarga hegemonia havia mantingut Roma. Allà continuà la seva formació a l'escola de Belles Arts, cursant a la vegada estudis d'arquitectura.

La seva obra començà a ser coneguda quan exposà, el 1925, al "Salon des Artistes Français", saló oficial de França on exposaven els artistes reconeguts.

El 1928 participà en l'exposició d'Art Internacional de Bordeaux, juntament amb obres d'altres artistes pertanyents a trenta països diferents. En aquets moments la major part de la seva producció, era bàsicament de gènere retratístic.⁵

Aquets anys de formació varen ser profitosos per Kristian Krekovic; juntament amb els ensenyaments, hi havia el contacte directe amb el fet artístic i el recorregut en definitiva per exposicions i museus.

El 1930, marca un altre moment decisiu en la vida i en l'obra del pintor. Impressionat per l'exposició que l'arqueòleg peruà, Julio C. Tello, va fer al museu Trocadero, a París, - avui museu de l'Home -, d'elements de les civilitzacions andines, l'impulsà a viatjar al Perú.

A pesar que el motiu principal de la seva estada a Amèrica, pareix ésser, fou el de conèixer millor aquest tipus de civilitzacions, l'ambient que en aquells moments artísticament es respirava al Perú, fa pensar li fou propici per dur a terme les seves idees.

⁴ Gaspar SABATER: *La pintura contemporánea en Mallorca. Del impresionismo a nuestros días*, I, 161, el qualifica dintre del corrent anomenat Expressionisme Realista, definit per l'autor com aquella pintura que ens presenta la realitat de les coses, accentuant, si escau, els aspectes negatius d'aquesta.

⁵ Encara que, són nombrosos els retrats que va fer al llarg de la seva carrera artística. Personatges del món de la reialesa, de la política i de la cultura, foren retratats per l'artista.

Citar per exemple: el Rei Gustau V de Suècia; la Reina Maria d'Anglaterra; el polític, filòsof i escriptor indú Mahatma Gandhi, per altra banda amic personal del pintor; Josep Mascaró Pasarius, entre molts altres.

La plàstica del Perú en aquells moments, i sobretot des de la creació de l'Escola Nacional de Belles Arts, fundada el 1919, la desenvolupaven joves artistes amb una preocupació pel comentari plàstic a les qüestions nacionals del moment. Els seus principals objectius eren la recerca del tipus humà, corresponent a l'arquetipus llavors vigent del que era l'home andí, i el desenvolupament d'un color i un traç més ajustat a la geografia del país; a més d'un interès per tot el que fos popular.

Forem més tard qualificats com a "Indigenistes"; terme utilitzat pels estudiosos de l'art hispanoamericà per designar els artistes figuratius arraigats a la tradició del seu país.

La seva estada a Amèrica l'alternà amb breus visites a Europa, on s'instal·là per segona vegada a París, fins que estallà la guerra el 1939.

El conflicte va fer que ell i la seva esposa, juntament amb l'obra, es traslladassin a Iugoslavia; on arran d'un bombardeig, el 1941 es destruï la totalitat de la seva producció. Això suposà, -i després d'una etapa d'exili per diverses ciutats d'Europa des del 1945 al 1951, guanyant-se la vida com a retratista-, que viatjàs un altre cop al Perú.

L'esperit nacionalista, indigenista i populista no s'havia perdut del tot en els anys cinquanta en aquesta ciutat, encara que, i després de la Segona Guerra Mundial, s'ampliaren i s'enfortiren els lligams amb les metròpoli culturals, sobretot d'Europa, la qual cosa suposà la introducció de nous corrents artístics com el surrealisme i l'abstraccionisme.

Kristian Krekovic, continuà però, la seva tasca que en un principi havia iniciat el 1930, amb el tema de les civilitzacions andines i la colonització espanyola; i el 1954 exposà al "Salon de Recepciones" del Palau Municipal de Lima amb una cinquantena de teles que representaven les diferents cultures preincaiques i incaiques estudiades per l'artista, i una sèrie de motius entre els quals hi figuraven diversos bodegons també relacionats amb aquest tipus de temàtica.

A causa de l'èxit de l'exposició i de les bones crítiques que va rebre en aquell moment, li varen ésser concedits alguns honors; a més, i sota el patrocini del govern peruà, la mostra amb el títol "Pasado i Presente del Fabuloso Perú", va recórrer l'estranger; concretament es va exposar als Estats Units, Espanya i Àustria.⁶

Una volta tornat a Europa i després de les exposicions abans esmentades, arribà a Mallorca en els anys seixanta, on s'instal·là definitivament fins a la seva mort el 21 de novembre de 1985.

La tasca duita a terme durant la seva estada a l'illa va ser per una banda, exposar la seva obra⁷ i continuar la seva producció; i per l'altre, la més significativa, la creació d'un museu, el qual donàs cabuda a la seva creació.

⁶ Exposà precisament a l'*University Museum* de Filadèlfia, (1955); en el *National Museum of the Smithsonian Institution* de Washington, (1955); en el *Law Memorial Library Columbia University* de New York, (1965); a la galeria *Grife & Escoda* de Barcelona, en motiu de les festes de la Mercè, l'any 1957; en el *Círculo de Bellas Artes* de Madrid, (1957); i a la *Neue Hofburg* de Viena (1958). Amb anterioritat havia exposat a París, Londres, i Estocolm.

⁷ Inaugurà el 27 de novembre del 1961 l'exposició *Pasado i Presente del fabuloso Perú* a la Casa de Cultura de Palma, al carrer Ramon Llull, número 3., sota el patrocini de l'Institut de Cultura Hispànica.

La possessió de Son Fusteret, coneguda també amb el nom de *Sa Casa d'es Senyor*,⁸ llogada pel pintor i la seva esposa, desenvolupà la doble funció d'estudi i de residència. Situada a la carretera vella de Bunyola, en el barri conegut com s'Indiateria, gaudia d'un petit espai on produïa i exposava algunes de les seves obres més conegudes.⁹ Jaume I, Ramon LLull, el *Cid Campeador*, Frai Juníper Serra, seràn en aquests moments, entre d'altres, els temes més representatius en la seva producció.

A una entrevista feta a l'artista i publicada al Diari de Mallorca l'any 1964, queda constància del seu treball realitzat en aquells moments.¹⁰

Estilísticament seguirà dintre de la línia ja iniciada amb la temàtica del Perú; l'obra figurativa i monumental, el tractament escultòric dels personatges, la importància del color sobre la línia, una estudiada composició i una fidel reproducció de la realitat, seràn les principals característiques de tota la seva producció.

La culminació de la seva màxima aspiració fou, però, la creació d'un museu. El primer intent, a la possessió de Son Fusteret, donà aviat els seus fruits quan amb la formació d'un patronat, presidit per l'advocat Jaume Ensenyat, i amb l'ajut econòmic de particulars i nombroses entitats oficials,¹¹ es va poder crear un nou edifici, -situat en el barri del Polígon de Llevant, al carrer Ciutat de Querétaro, nº 3 de Palma-, amb el nom de *Centro Cultural Hispano Americano. Fundación Museo Krekovic*.

El patronat tenia la seu en el mateix edifici, en el qual es va ubicar la Fundació Cultural Hispanoamericana, creada el 1977, d'acord amb la temàtica que caracteritza la seva obra. La fundació començà la seva activitat, encara que el museu fou inaugurat oficialment el quatre de setembre de 1981 amb la presència de la Reina Sofia i de nombroses autoritats i personalitats del món de la cultura, entre les quals cal destacar a Gaspar Sabater, membre de l'esmentat patronat, i autor de l'única publicació que recull la vida i l'obra del pintor, sota el títol: *Kristian Krekovic. El artista i su obra*.

L'esmentada Fundació va desaparèixer juntament amb els seus estatuts quan va ésser cedida a la Comunitat Autònoma Balear el 1987, essent el museu gestionat per la Conselleria de Cultura. L'1 de gener de 1995 - amb les transferències en matèria de cultura del Govern Balear als Consells Insulars -, passà a mans del Consell Insular de Mallorca.

L'ubicació de l'edifici és un aspecte a considerar si tenim en compte que l'esmentat barri -el qual confronta amb l'autopista anomenada també de Llevant, el carrer Foners i la

⁸ J. MASCAROPASARIUS: *Corpus de Toponimia de Mallorca*, Palma, 1986, VI, 1686-1687.

⁹ L'article publicat a *Diario de Mallorca* el 3 de novembre de 1964, per B. Suau, esmenta la visita, a la casa del pintor, de diverses personalitats com el Governador Civil, Sr. Álvarez Bavilla; el Batle de Palma, Sr. Alomar; el President de la Diputació, Sr. Villalonga; i el delegat Provincial d'Informació i Turisme, Sr. Soriano, entre d'altres.

¹⁰ A l'entrevista parla dels projectes que realitzarà. Cit textualment: "Además de terminar la figura del Cid, mi homenaje a España, elaborar también las telas de las dos grandes figuras mallorquinas Ramón Lull y Juníper Serra, mi homenaje a Mallorca".

B. SUAU: "Vis a Vis", *Diario de Mallorca*, 3 de novembre de 1964.

¹¹ El promotor fou Jaime Enseñat Alemany; i els fundadors: l'Institut Nacional de l'Habitatge; l'Excel·lentíssim Ajuntament de Palma; la Caixa d'Estalvis "Sa Nostra"; Juan Vich Bibiloni; Barón de Vidal; Construccions Colomina S.A.; Berthe Goudelin Coupée; Bartolomé Ramon Jaume; Juan Flexas Pujol, i família Enseñat - Velasco.

Soletat-, s'ha consolidat els últims vint anys, tot i essent una de les àrees perifèriques de la ciutat.

El procés d'urbanització d'aquesta zona va començar a inicis dels anys seixanta amb la construcció d'habitatges de protecció oficial; actuació promoguda per l'Institut per a la Promoció Pública de l'Habitatge.

A partir d'aquí, el barri, a desenvolupat un creixement considerable amb la característica de ser actualment, a més d'una zona de serveis administratius i públics, un sector suficientment poblat, sobretot, amb habitatges plurifamiliars.¹²

Aquesta àrea encara que queda fora del centre neuràlgic urbà, està cada vegada més inserida en la vida de la ciutat, a causa del constant creixement d'aquesta.

Per tant el perquè de l'ubicació del museu en aquesta zona, respon possiblement, com en moltes ocasions, a raons relacionades amb l'abaratament del sòl, sense tenir en compte criteris de praxis museològica previs. És a dir, la ubicació del museu condiona en certa manera la relació entitat museística-públic, en el sentit que depenent de la zona on està ubicat, afectarà l'afluència o no de públic; aquesta subordinada per factors de temps, espai, possibilitats... Un museu situat en el centre de la ciutat rebrà diàriament un públic més divers, format per estudiants, investigadors, turistes... que aquells situats als voltants, on normalment el públic s'ha de desplaçar forçosament per realitzar la visita.

La definició sobre museus perifèrics realitzada per Aurora León en el seu llibre *El museo: teoría, praxis y utopía*, encaixa més o menys bé amb el que succeeix avui dia amb el museu Krekovic.¹³

Tot i que la població, mostri uns índexs de densitat, segons les estadístiques, superior a la mitjana de Palma, i l'estructura de la població per grups d'edats, a pesar de la seva manca d'homogeneïtat, inclou uns del percentatges de població jove més elevat de la ciutat,¹⁴ el tipus de visitants dels quals gaudeix actualment el museu es redueix, fonamentalment, als grups turístics, com a lloc de referència en les seves rutes.

Però malgrat aquesta consideració, el Museu és en aquest moments, la referència obligada i l'eina clau que avui dia comptam per poder establir el contacte directe amb l'obra d'aquest artista establert a Mallorca durant 25 anys.

¹² L'edifici que allotja el museu, projectat pel mateix artista, de planta quadrada, i envoltat de jardí en la seva totalitat, ha quedat actualment immers entre les construccions de pisos de considerable altària que l'envolten.

¹³ Aurora LEÓN: *El museo: teoría, praxis y utopía*, Madrid, 1990, 20. Aurora León, fa una classificació dels museus segons la seva ubicació. Segons ella els perifèrics es caracteritzen pel seu contingut, generalment de caràcter específic i el nombre de visitants reduït, justificant aquesta qüestió dient: ... *atrae a un número reducido de visitantes que se 'desplazan' hacia un microemplazamiento dentro del entorno urbano con una sensación ambigua respecto a la vida de la ciudad ni una toma de contacto directo con la naturaleza. Está inserto en un seudourbanismo, naturaleza que rarifica la actitud y sociología del visitante desde un punto de vista del emplazamiento físico, aunque ya "dentro" del museo la eficacia del desplazamiento quede justificada por la contemplación de las obras...*

¹⁴ La població del Polígon de Llevant s'ha comptabilitzat aproximadament en 7.413 habitants. La densitat de població és de 92,37 h/ha, superior a la mitjana de Palma 13,93 h/ha, i el percentatge de població jove es d'un 25,25 %, xifre per sobre la mitjana de la ciutat, 18,31%. Aquestes dades s'han extret de l'article publicat per Antònia RIPOLL, Josep BENITEZ i Francesca VIVES: *Els Barris de Palma. Revisió del Pla general d'ordenació urbana i d'actuacions urbanístiques*, Palma, 1995.

Interiorment dividit en tres sales, ofereix a l'espectador, amb l'exposició de la major part de la seva producció, una visió de conjunt de la seva trajectòria artística.

La primera sala està dedicada a les civilitzacions de l'antic Perú; la segona a la colonització espanyola, i a les Balears; i la tercera i darrera, a la pau mundial, i al Perú, passat i present, encara que també inclou una sèrie de retrats de la seva família i d'altres de personatges històrics coneguts.

Aquest conjunt d'obra pictòrica, en principi tan heterogènia, respon al desenvolupament d'una idea que ell divideix en tres cicles: el primer dedicat a la idea de Pau Mundial; el segon a Croàcia, la seva pàtria; i el tercer a les civilitzacions de l'antic Perú i als motius hispanoamericans. Si bé aquesta iniciativa, en un principi, es va veure truncada pel bombardeig del 1941 durant la segona Guerra Mundial, que destruí la totalitat de la seva obra, l'artista va aconseguir refer gran part del projecte, i donà la seva producció al poble espanyol amb la construcció d'aquest museu a Palma; el qual també incorpora mostres de l'artesanía indígena peruana i restes arqueològiques, segons la documentació, de la cultura "Chimú"; cultura que es desenvolupà a l'antic Perú entre els segles XII - XIII.

Tal disposició de l'espai expositiu, -des de la inauguració del museu, fins avui dia-, fa pensar amb la idea inicial d'espai museístic, on el número d'objectes exposats havia de ser el major possible. Amb el temps s'imposa una selecció precisa, que resulta complexa però necessària per tal de vivificar i fer actiu el fons del museu.

El centre també compta actualment amb un espai -ja dissenyat en el projecte inicial-, destinat a centre cultural, on hi ha per una banda la biblioteca municipal, -gestionada per l'Ajuntament de Palma-, i per l'altra, el local de l'associació de veïns del barri de Llevant, creada el 1979.

Kristian Krekovic amb la creació del museu, -avui dia, encara obert al públic-, i la donació d'una gran part de la seva obra a Mallorca, i la resta al Perú, va veure culminades les seves aspiracions.

BIBLIOGRAFIA

Obres Generals

- ALENYAR FUSTER, M., (1996): *Pintura Moderna a Mallorca. 1830 - 1970*. Ses Voltes. Ajuntament de Palma. Palma.
- CASTEDO, L., (1988): *Historia del Arte Iberoamericano*. Vol.I-II. Alianza Editorial, Madrid.
- COSSIO DEL POMAR, F.,(1928): *Pintura colonial. Escuela Cuzqueña*. Ed. Cuzco, Perú.
- BAYON, D., (1974): *Aventura Plástica de Hispanoamérica*. Fondo de Cultura Económica, México.
- BAYON, D., (1985): *Arte moderno en América Latina*. Ed. Taurus, Madrid.
- 100 anys, 100 pintors 1893-1993, catàleg de l'exposició a Sa Llotja. (maig-juny 1993). 100 anys Ultima Hora. Conselleria de Cultura, Educació i Esports. Palma.
- GISBERT, T., (1980): *Iconografía y mitos indígenas en el arte*. Ed. Gisbert y Cía, La Paz, Bolívia.
- LEÓN, A., (1990): *El museo: teoría, praxis y utopía*. 5ª Edició. Ed. Cátedra, Madrid.
- MARTÍNEZ, B.,(1987): *Juli Ramis*. Ed. Polígrafa S.A., Barcelona.
- MASCARÓ PASARIUS J.,(1986): *Corpus de toponimia de Mallorca*. Vol. VI. Ed. Promocions, Palma.
- PERELLÓ I PARADELO, R., (1979): *Pintores extranjeros en Mallorca I*. Gràfiques Miramar, Palma.
- RAFOLS, J. F., (1987): *Diccionario de artistas de Cataluña, Valencia y Baleares*. Vol. II. Ed. M.C. Ballester, Barcelona.
- RIPOLL, A., et alii (1995): "Els Barris de Palma. Revisió del Pla general d'ordenació urbana i d'actuacions urbanístiques", núm. 35. Promomallorca edicions.
- SABATER, G., (1972): *La pintura contemporánea en Mallorca. Del impresionismo a nuestros días*. Vol II. Ed. Cort, Palma.
- SOLA, M., (1973): *Valldemossa y Enrique Ochoa*. Ed. El Castillo, Albacete.
- VILLALONGA DE CANTOS, P.,(1989): *Pintura a "Sa Nostra". Del Renaixement al Postimpressionisme*. Fonts de la Col·lecció de "la Caixa" de Balears "Sa Nostra". Palma.

Obres Específiques

- ALVAREZ DE SOTOMAYOR, M., *Kristian krekovic* a "Hoja del Lunes", 28 agost de 1978.
- BAUM, WALTER E., *Ancient Peru Culture Revived by Krekovic*, a "The Sunday Bulletin", Filadelpia, octubre de 1955.
- BEGGS, M., *The golden brush of Kristian Krekovic* a "American Artist", nº 10, Nueva York, Desembre 1955.
- BERRYMAN, FLORENCE S., *Croatian has vivid story of ancient Peru*, a "The Sunday Star", Washington, juliol de 1955.
- Bulletin européen. Tribune libre de l'Europeisme. Roma, september/octobre, 1961. 12 ème année, nº 9 - 10, pàg. 10 i 11.
- C. G. C., *Kristian Krekovic y el motivo indigenista*, a "Cultura Peruana". Vol. XII, nº. 66. Lima, Desembre 1953.
- CORTÉS J., *Kristian Krekovic* en "Grife & Escoda", 27 de setembre, 1957.
- G. S., *El Museo Krekovic, una maravilla histórica hecha realidad*, a "Cort", núm.634, Palma, 1971.
- GRAFLY, D., *Peruvian Cultures on Canvas*, a "Cristian Science Monitor", Boston, 15 octubre de 1955.
- HEREDERO CLAR, E., *Kristian Krekovic* a "Diario de Mallorca", 29 juny de 1961, Palma.
- JIMÉNEZ, E., *El museo Krekovic, un canto a la Hispanidad* a "Diario de Mallorca", 5 de setembre de 1981, Palma.

- La Fundación-Museo Krekovic*, a "Diari de Mallorca", 15 juliol de 1971, pàg. 8.
Pasado y Presente del Fabuloso Perú. Pinturas de Kristian Krekovic, "Ultima Hora", 28 de novembre, 1961.
Pasado i presente del fabuloso Perú, catàleg de l'exposició. Festes de la Mercè, Barcelona, 21 setembre - 21 octubre, 1957.
- PORTER, L. J., *Two Latin-American Exhibitions*, a "The Washington Post", Washington, 17 juliol de 1955.
- PRADOS LÓPEZ, J., *Kristian Krekovic* a "Madrid", Desembre, 1957.
- SABATER VIVES, G. "Diario de Mallorca", 13 febrer 1981. Pàgs. 18 - 19.
- SABATER, G., (1990): *Kristian Krekovic. El artista i su obra*. Conselleria de Cultura, Educació i Esports, Govern Balear, Palma.
- SARDONI, A., *Reyes y Leyendas* a Revista "Gala", estiu 1991. Pàg. 34.
- SASSONE, F., *Una visión del Perú milenario*, a "ABC", 3 desembre 1957.
- SUAU, B., *La fabulosa colección Krekovic instalada en Palma* a "Diario de Mallorca", 3 novembre, 1964.
- SUAU, B., *Kristian Krekovic* a "Diario de Mallorca", Vis a Vis, 3 de novembre de 1964.
Un centro cultural para el polígono de levante a "Balears", 15 setembre de 1978.

Textos de l'autor

- KREKOVIC, K., (1982): *Nueva era. Espíritu y no violencia armas de la paz*. Ed. Gráficas Adalid, Palma.

RESUM

El 1960, el pintor d'origen croata, Kristian Krekovic (Kropivna, 1901 - Palma, 1985), arribà a Mallorca. Anteriorment als anys seixanta, l'illa, ja es caracteritzava per ésser un pol d'atracció de nombrosos artistes provinents d'altres indrets, els quals i ambonades intermitents, s'instal·laren a diferents llocs de Mallorca. La majoria de vegades, la seva presència, suposà la introducció de nous corrents d'avantguarda.

L'artista, objecte del present estudi, juntament amb les seves realitzacions a l'illa, es caracteritzà per una obra difícilment enquadrable dintre de l'ambient artístic que es respirava a Mallorca en aquella època.

A la peculiaritat de la seva pintura, cal afegir-hi l'interès que mostrà per la nostra cultura, fet que el duqué a la realització de diverses obres relacionades, a nivell iconogràfic, amb els nostres costums i amb els personatges més significatius de la nostra història.

Per altra banda, un fet significatiu de la seva presència a Mallorca, fou la creació d'un museu, el qual donàs cabuda a quasi la totalitat de la seva obra. Amb antecedents a la possessió de Son Fusteret, el museu s'instal·là a l'edifici de nova planta, situat al Polígon de Llevant de Palma, amb el nom de "Centro Cultural Hispano Americano. Fundación Museo Krekovic".

Inaugurat oficialment el 4 de setembre del 1981, la fundació desaparegué quan el 1987 fou cedida a la Comunitat Autònoma Balear. Gestionat inicialment per la Conselleria de Cultura, el gener de 1995, passà a pertànyer al Consell Insular de Mallorca. Actualment el museu, és una de les fites cabdals per a l'estudi i coneixement d'aquest pintor, el qual, amb la donació de la seva, obra a Mallorca, va veure culminades les seves aspiracions.

ABSTRACT

Kristian Krekovic (Kropivna, 1901-Palma, 1985) was a painter of Croatian origins, who first came to Majorca in 1960. Before the sixties this island was already famous for attracting numerous artists from all over the world who came in groups and settled in different parts of the island. They often introduced avant-garde movements to the island.

The artist in question, as well as the work he did on the island, doesn't easily fit into the artistic tendencies in Majorca at the time. In addition to the unique quality of his work we must also mention his interest in our culture, which was expressed in various pieces iconographically related to our traditions and some of the leading figures in our history.

His presence on the island is patented by the museum which contains all of his work. Although it was first located in the Son Fustaret, an old Majorcan manor house, the museum was later moved to a brand new building in the industrial zone of Llevant, just outside of Palma and it was called the "Centro Cultural Hispano Americano Fundación Museo Krekovic".

Officially inaugurated on September 4th, 1981, the Foundation closed down when it was granted to the Balearic Autonomous Community. Initially managed by the Conselleria de Cultura, in January 1995 it was taken over the Consell Insular de Majorca. Currently the museum is one of the milestones in the study of this painter, whose biggest ambitions were fulfilled by donating his work to the island of Majorca.